

ผลของการสอนโดยใช้สถานการณ์ผ่านสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติเชิงจริยธรรมของ นักศึกษาพยาบาล*

The Effects of e-Learning toward the Moral Reasoning and Ethical Attitude of Student Nurses*

ชยณัฐ ไชยรัตน์** โรส ภักดีโต***

Chayanuj Chaiyaratana** Rose Pakdeto***

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ต่อการ
เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม แบบสอบถามทัศนคติเชิงจริยธรรม และใช้
สถานการณ์ผ่านสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ พร้อมแบบฝึกหัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา และ
Repeated Measures ANOVA ผลการวิจัย พบว่า คะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
ชั้นปีเดียวกันแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 2.958, p = .087$) และมีความแตกต่างระหว่าง
ชั้นปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 14173.93, p < .001$) และคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเชิงจริยธรรมก่อน
และหลังการใช้สื่อของนักศึกษาชั้นปีเดียวกัน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 5.83, p < .05$) และ
มีความแตกต่างระหว่างชั้นปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 7229.036, p < .001$) การใช้สื่อการเรียนรู้
ด้วยตนเอง อิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ ดังนั้นจึงควรมีรูปแบบการสอน
แบบอื่นร่วมกับการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ทัศนคติเชิงจริยธรรม นักศึกษาพยาบาล

* ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก โครงการด้านการศึกษาวิจัยของสภาการศึกษาไทย ประจำปีงบประมาณ 2560

* Received grant for supporting research from The Thai Red Cross for Education and Research Funding in the 2017 Budget Year.

** Corresponding author, อาจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย
e-mail: c_chayanuj@yahoo.com

** Corresponding author, Nursing Instructor, Pediatric Nursing Branch, Srisavarindhira Thai Red Cross Institute of Nursing. e-mail: c_chayanuj@yahoo.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย
e-mail: rpakdeto@yahoo.com

*** Assistant Professor, Pediatric Nursing Branch, Srisavarindhira Thai Red Cross Institute of Nursing
e-mail: rpakdeto@yahoo.com

Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the effect of using e-learning on the moral reasoning and ethical attitude of 150 nursing students. A set of questionnaires comprising the moral reasoning and ethical attitude and situation-based e-learning was used in this study. Data were analyzed using descriptive statistics and repeated measures ANOVA. The result showed that the evaluation scores for moral reasoning were not statistically significant difference in the same group ($F = 2.958$, $p = .087$) but difference between the groups ($F = 14173.93$, $p < .001$). The evaluation scores for the ethical attitude were statistically significant difference in the same group ($F = 5.83$, $p < .05$) and difference between the groups ($F = 7229.036$, $p < .001$) of the post evaluations compared to the pre evaluations. E-learning media cannot enhance the skill for moral reasoning in nursing students. Therefore, there should be another platform of teaching coordinate with e-learning.

Keywords: e-learning, moral reasoning, ethical attitude, nursing students

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณธรรมจริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2560-2564¹ มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข จากการศึกษาสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 76.59 ควรปลูกฝังด้านความมีระเบียบวินัยมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 75.35 ปลูกฝังด้านความซื่อสัตย์สุจริต และร้อยละ 57.94 ปลูกฝังด้านความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมาย “เยาวชน” คือ คนในวัยหนุ่มสาว คือผู้มีอายุระหว่าง 15-25 ปี² สถาบันการศึกษา ซึ่งมีการกิจด้านการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมของเยาวชน โดยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมในการพัฒนาประเทศ

สถาบันการศึกษาพยาบาลมีหน้าที่ในการผลิตพยาบาลที่มีความรู้ ทักษะ และจริยธรรม โดยมีหลักจริยธรรมที่สำคัญ คือ ความเมตตา กรุณา ความเอื้ออาทร เข้าใจความเป็นมนุษย์ของผู้รับบริการ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

จริยธรรมและจรรยาบรรณเป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นวิชาชีพการพยาบาล ที่ปฏิบัติโดยตรงกับมนุษย์ ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลควรมีจริยธรรม สถานการพยาบาลจึงกำหนดให้หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยการจัดการเรียนการสอนจริยศาสตร์ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เน้นให้มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลสามารถ รู้ดี รู้ผิด รู้ถูก (Moral agent, ethical

behaviours, moral action) มีความไวทางจริยธรรม (Moral sensitivity) กำหนดประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม (Ethical dilemma) ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral reasoning) มีความมุ่งมั่นทางจริยธรรม (Moral commitment) มีทักษะตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Ethical decision making skill) และมีความกล้าหาญทางจริยธรรม (Moral courage) การจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทำให้นักศึกษาพยาบาลรับรู้ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม ทั้งในรายวิชาจริยศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนประกอบด้วยการบรรยายอภิปราย และวิเคราะห์สถานการณ์ และรายวิชาปฏิบัติในการประชุมปรึกษาทางคลินิก² โดยนักศึกษาที่อยู่ในระดับชั้นปีต่างกัน พบประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมโดยรวมต่างกัน การที่บุคคลมีจริยธรรมย่อมปฏิบัติตามหลักที่ตั้งงามของสังคมและเมื่ออยู่ในวิชาชีพย่อมปฏิบัติตามหลักที่ตั้งงามของวิชาชีพนั้น กระบวนการขัดเกลาในวิชาชีพพยาบาลทั้งการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาและสภาพแวดล้อมของสถานที่ฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยบริการตลอดช่วงเวลาการศึกษาพยาบาล 4 ปี จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการปลูกฝังให้เกิดการพัฒนาด้านจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล³

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เน้นการสอนไม่เฉพาะเนื้อหาหรือสาระความรู้แต่เน้นการฝึกทักษะที่จำเป็นและฝึกการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต⁴ โดยการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี⁵ พบว่าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะเชิงจริยธรรมตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการฝึกอบรมทันทีสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เครื่องมือที่

ใช้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ผลการศึกษาพบว่าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะเชิงจริยธรรมตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการฝึกอบรม 1 เดือน ไม่มีความแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนอบรม ดังนั้นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะเชิงจริยธรรมควรมีต่อเนื่องเป็นระยะเพื่อรักษาความคงทนของจริยธรรม สอดคล้องกับการศึกษาผลและความคงทนของการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยการสอนบูรณาการ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำท่ายและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง⁶

หนึ่งในวิธีส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักศึกษา คือ สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และควบคุมตนเองเพื่อความก้าวหน้าในการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นระบบบริหารจัดการเรียนรู้ทำหน้าที่แทนคนอย่างเป็นระบบ⁷ จากการศึกษาการตัดสินใจของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพะเวา โดยใช้แบบวัดการตัดสินใจในประเด็นจริยธรรมทางการพยาบาลของเคเตเพียน ซึ่งมีทั้งหมด 6 สถานการณ์ พบว่านักศึกษาพยาบาลมีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามหลักวิชาชีพได้ถูกต้องร้อยละ 76.86 และตามประสบการณ์ร้อยละ 75.21 เมื่อวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษากับการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามสถานการณ์ พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

เชิงจริยธรรมตามประสบการณ์ทำงานของนักศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะในด้านการให้โอกาสแก่ผู้ป่วยและญาติตัดสินใจเพียงสถานการณ์เดียว⁸ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย (ชื่อเดิมวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย) มีการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลไว้ในหลักสูตร และมีการบูรณาการการวิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมในอีกหลายรายวิชา ทั้งรายวิชาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ได้แก่ วิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น การพยาบาลผู้ใหญ่ การพยาบาลผู้สูงอายุ การพยาบาลครอบครัวและการผดุงครรภ์ การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช การพยาบาลสาธารณสุข การพยาบาลอนามัยชุมชน จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาในเรื่องระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ในปี พ.ศ. 2539 โดยการติดตามนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2534 จนถึงชั้นปีที่ 4 ประจำปีการศึกษา 2537 พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 5 คือ ใช้หลักการมีเหตุผลและการเคารพตนเอง และรองลงมาคือชั้นที่ 6 คือ ใช้จริยธรรมขั้นสูงสุด อันเป็นอุดมคติสากล และมีคุณลักษณะเชิงจริยธรรม ได้แก่ ความเมตตากรุณา ความอดุสหาหะอดทน ความมีระเบียบวินัย ความผูกพันตั้งมั่นต่อวิชาชีพ ความเสียสละ ความสามัคคี ความรับผิดชอบ ความสุภาพอ่อนโยน ความเคารพในความเป็นมนุษย์และความยุติธรรม ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ตรงกับระดับพัฒนาการ และขาดการศึกษาในเรื่องความคงทนเชิงจริยธรรม ดังนั้นการเพิ่มสถานการณ์จำลองเพื่อให้นักศึกษาพยาบาล

ได้ฝึกวิเคราะห์กรณีศึกษาจากการประยุกต์ใช้ e-Learning เป็นเครื่องมือ ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง⁹ ซึ่งเป็นการจำลองสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาแบบแผนการทดลองแบบ Time series design โดยติดตามผลการเรียนรู้หลายครั้งในช่วงเวลาที่ต่างกันเพื่อให้ทราบพัฒนาการของนักศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเพื่อศึกษาความคงทนของจริยธรรม

คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการสอนโดยใช้สถานการณ์ผ่านการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นระบบที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางจัดการเรียนการสอน ในการพัฒนาการใช้แนวคิดการเลือกเหตุผลทางจริยธรรม และเจตคิด้านระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ตามแนวทางการประเมินจริยธรรมที่สนับสนุนความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนในระบบ e-Learning โดยใช้ทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral reasoning) ของ Kohlberg¹⁰ ที่ส่งผลต่อระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางแก่สถาบันการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมให้นักศึกษาพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 16

2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 16

สมมติฐานการวิจัย

1. คะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 16 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. คะแนนเฉลี่ยทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 16 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg)¹⁰ ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางด้านความคิดเป็นเหตุเป็นผล (ตรรกะ) จริยธรรม (Ethics) เป็นคุณลักษณะสำคัญด้านจิตพิสัยที่สามารถวัดและประเมินได้ถึงระดับพฤติกรรมของผู้เรียน จริยธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความรู้ในเนื้อหาจริยธรรม ความรู้สึก การเลือกใช้เหตุผลทางจริยธรรม และพฤติกรรมที่สังเกตได้ที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมเพื่อให้เกิดความเจริญ ความสุข ต่อตนเองและสังคม การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลในการพิจารณาตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อพบกับสถานการณ์ทางจริยธรรม เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความเจริญในจิตใจของบุคคลนั้น การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้ง

ตามลำดับวุฒิภาวะทางจิตใจและสติปัญญาของบุคคลนั้น การส่งเสริมจริยธรรมของผู้เรียน ให้มีความรับผิดชอบให้สูงขึ้น การส่งเสริมหรือการปรับจริยธรรมผู้เรียนมีหลายวิธี ได้แก่ การสอนจริยธรรมแทรกขณะเรียน การใช้สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่มเพื่อสร้างเจตคติ และฝึกการใช้เหตุผลที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน การให้เหตุผลทางจริยธรรม (moral reasoning) ซึ่งหมายถึงกระบวนการทางความคิด (cognitive process) ที่บุคคลเลือกจากคุณค่า (value) ของตนเอง เพื่อตัดสินใจเลือกการกระทำที่มีจริยธรรม การที่บุคคลใช้เหตุผลทางจริยธรรมที่แตกต่างกันเป็นไปตามระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลได้แบ่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับๆ ละ 2 ขั้น มีความแตกต่างในการให้เหตุผลทางจริยธรรมตามระยะ ดังนี้ ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ของสังคม (pre-conventional level) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เลือกจะกระทำหรือไม่กระทำเกิดจากการคำนึงถึงสิ่งที่ตนเองจะได้รับมากกว่าการคำนึงถึงผู้อื่น ขั้นที่ 1 คือ หลบหลีกการถูกลงโทษ และ ขั้นที่ 2 แสวงหารางวัล ระดับที่ 2 ตามกฎเกณฑ์สังคม (conventional level) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เลือกจะกระทำหรือไม่กระทำเกิดจากการคำนึงถึงผู้อื่น คำนึงถึงสังคม คำนึงถึงกฎเกณฑ์ และทำตามความคาดหวังของสังคม ขั้นที่ 3 ทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น และ ขั้นที่ 4 ทำตามหน้าที่และกฎข้อบังคับในสังคม ระดับที่ 3 เหนือกฎเกณฑ์สังคม (post-conventional, autonomous or principle level) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เลือกจะกระทำหรือไม่กระทำเกิดจากการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมนุษยชาติและความชอบธรรม ขั้นที่ 5 กระทำตามคำมั่น

สัญญาและขั้นที่ 6 กระทำตามอุดมคติสากล การตัดสินใจสถานการณ์ว่าสิ่งใดถูกต้องระหว่างทางเลือกที่มีผลดีผลเสียใกล้เคียงกัน หรือเมื่อมีประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า “ถูก” “ผิด” “ควรทำ” “ไม่ควรทำ” ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ได้แก่ วัย ค่านิยม ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรม หรือหลักการที่ตนยึดถือ¹¹ นอกจากนี้การได้มีสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งทางความคิด (cognitive moral conflict) บ่อยๆ จะช่วยยกระดับการพัฒนาการใช้เหตุผลได้ ฝึกแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล วิจารณ์ญาณของตนเอง

การจัดการเรียนการสอน Electronic Learning หรือ e-Learning คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner centered) ควบคุมความก้าวหน้าด้วยตนเอง¹² เนื้อหาบทเรียนและเทคนิควิธีการสอนใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นสื่อผสม (Multimedia) และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน ใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ทำหน้าที่บริหารจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System-LMS) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน 3 ด้าน คือ (1) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) หรือด้านสติปัญญา (2) ด้านจิตพิสัย (Affective domain) หรือด้านความรู้สึกที่มุ่งเน้น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และ (3) ด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain) หรือด้านทักษะของผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและมีความคล่องแคล่วข้อดีของการเรียนในระบบ e-Learning คือการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ เพราะผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเองและมีระเบียบวินัยในการ

ฝึกฝนด้วยแบบฝึกหัดต่างๆ ที่มีอยู่ในระบบ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาพยาบาล สอดคล้องกับแนวคิดเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลตามหลักจริยธรรม (Ethical principles) และตามแนวคิดทางจริยธรรม (Moral concepts foundational to nursing practice) เพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีทัศนคติเชิงจริยธรรมทั้ง 10 ด้าน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความตรงต่อเวลา ความเมตตา กรุณา ความอดทน ความซื่อสัตย์ สุจริต ความมีกาลเทศะ ความยุติธรรม ความเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความรับผิดชอบเชิงวิชาชีพ ความเอื้ออาทร ความเสียสละ และความร่วมมือความสามัคคี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) แบบหนึ่งกลุ่มวัดก่อนและหลัง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลจากวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ที่ลงทะเบียนภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2-4 จำนวน 552 คน

ผู้วิจัยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้โปรแกรม G*Power version 3.1.9.2 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 150 ราย

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากการจับฉลากรหัสนักศึกษาพยาบาลชั้นปีละ 40-60 คน จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 150 คน ระยะเวลาในการเก็บรวบรวม

ข้อมูลระหว่างเดือน มกราคม-พฤษภาคม 2560

เครื่องมือการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1) เครื่องมือดำเนินการวิจัย ได้แก่ บทเรียน สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอีเลิร์นนิ่ง เรื่องพยาบาลกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติเชิงจริยธรรม จำนวน 10 สถานการณ์และแบบฝึกหัดจากสถานการณ์ทางจริยธรรม 10 เรื่องตามหลักจริยธรรมสำหรับพยาบาล (Ethical principles) ประกอบด้วย การทำประโยชน์ (Beneficence) การไม่ทำอันตราย (Non-maleficence) การเคารพเอกลัทธิ/อิสระ (Autonomy) ความยุติธรรม (Justice) การบอกความจริง (Veracity) ความซื่อสัตย์ (Fidelity) ตามแนวคิดทางจริยธรรม ประกอบด้วย การพิทักษ์สิทธิ (Advocacy) ความร่วมมือระหว่างบุคลากรในทีมสุขภาพ/สัมพันธ์ภาพ (Cooperation/Relationship) ความรับผิดชอบ (Responsibility/Accountability) และความเอื้ออาทร (Caring) เพื่อให้นักศึกษาฝึกคิดวิเคราะห์โดยใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก โดยในแต่ละกรณีศึกษาจะมีเฉลยพร้อมคำอธิบายของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามการกระทำนั้น ใช้เวลาเรียนนาน 45 นาที โดยจะมีการอธิบายคำตอบของแต่ละสถานการณ์ ทั้งนี้ภาพประกอบของบทเรียนที่ใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อีเลิร์นนิ่งจะใช้ภาพที่วาดขึ้นใหม่ซึ่งพัฒนาโดยผู้วิจัย ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ นำมาสร้างบทเค้าโครง (Story board) ของบทเรียนตามเนื้อหา ด้านจริยธรรมและใช้เทคนิคสื่อประสมประกอบด้วย ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สีสัน เสียง สร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Camtasia v.8

2) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 4 ส่วน

ส่วนที่ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ชั้นปีที่กำลังศึกษา เพศ อายุ จำนวนครั้งของการประชุมปรึกษาทางการพยาบาลในประเด็นจริยธรรมของภาคปฏิบัติ ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม จำนวนครั้งในการเข้าใช้สื่อการเรียนรู้อีเลิร์นนิ่ง

ส่วนที่ 2) แบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งพัฒนาตามแนวคิดจริยธรรมของโคลเบอร์ก 6 ชั้น จำนวน 30 ข้อ ชั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ ชั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล ชั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น ชั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่และกฎข้อบังคับในสังคม ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล

ส่วนที่ 3) แบบสอบถามทัศนคติเชิงจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถาม จากการทบทวนวรรณกรรมโดยใช้ในส่วนประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral attitude and belief) โดยแยกเป็นจริยธรรมด้านต่างๆ 10 ด้านๆ ละ 3 ข้อ คือ ความมีระเบียบวินัย ความตรงต่อเวลา ความเมตตากรุณา ความอดทน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีกาลเทศะ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ ความเอื้ออาทร และความร่วมมือความสามัคคี จำนวน 30 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

แบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอาจารย์พยาบาล จำนวน 3 ท่าน และ

พยาบาลหัวหน้าหน่วยการพยาบาลต่อเนื่อง 1 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันมากกว่าร้อยละ 80 พิจารณาความตรงของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุง

แบบสอบถามทัศนคติเชิงจริยธรรม ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์พยาบาลจำนวน 2 ท่านและพยาบาลหัวหน้าหน่วยการพยาบาลต่อเนื่อง 1 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันมากกว่าร้อยละ 80 พิจารณาความตรงของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุง

2) การตรวจสอบความเชื่อมั่น

แบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวนชั้นปีละ 10 ราย จำนวน 30 ราย ทำแบบทดสอบทั้งชุดมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคซ์ ได้ค่าความเที่ยง 0.757

แบบสอบถามทัศนคติเชิงจริยธรรม ให้นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ชั้นปีที่ 2 3 และ 4 จำนวนชั้นปีละ 10 ราย จำนวน 30 ราย ทำแบบสอบถามทั้งชุดมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคซ์ ได้ค่าความเที่ยง 0.726

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

จริยธรรมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ECE-007-2559 ออกให้ ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2559 ผู้วิจัยมีแนวทางในการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนและรายละเอียดในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยต่างๆ การมีส่วนร่วม

ของนักศึกษาครั้งนี้เป็นความสมัครใจของนักศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยได้เก็บรวบรวมไว้และผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยโดยภาพรวม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังการได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในการวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย และได้รับการอนุมัติผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1) ผู้วิจัยจัดประชุมนักศึกษาพยาบาล เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย สิทธิที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัย แจ้งกำหนดการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ และการเตรียมความพร้อมในการทำกิจกรรม และเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยต่างๆ

2) หลังจากกลุ่มตัวอย่างลงชื่อในเอกสารยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ (Informed consent) ก่อนเรียนให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล และแบบสอบถามทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ใช้เวลา 1 ชม. หลังจากนั้นกลุ่มตัวอย่างใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและคุณลักษณะเชิงจริยธรรมได้ตลอดเวลาตามความสนใจ สัปดาห์ที่ 4 และ 16 ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล แบบสอบถามทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล และนักศึกษาผ่านกระบวนการเรียนการสอนอื่นๆ เช่น การประชุมปรึกษาทางการพยาบาล ในประเด็นจริยธรรมทางการพยาบาล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความแตกต่างกันทางสถิติ ใช้ความเชื่อมั่นในระดับร้อยละ 0.05 ($\alpha = 0.05$) เป็นเกณฑ์ในการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ ชั้นปีที่ศึกษา เพศ อายุ จำนวนครั้งของการประชุมปรึกษาทางการพยาบาลในประเด็นจริยธรรมของภาคปฏิบัติ ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม จำนวนครั้งในการเข้าใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ มาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เมื่อครบสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 16 ด้วยสถิติทดสอบความแปรปรวนที่มีการวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) ทั้งนี้หากทดสอบข้อมูลมีการกระจายเป็นโค้งปกติ ด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov test

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 146 คน (ร้อยละ 97.33) มีอายุระหว่าง 19-23 ปี ค่าเฉลี่ย 21 ปี 4 เดือน กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 จำนวน 49 คน (ร้อยละ 32.67) ชั้นปีที่ 3 จำนวน 44 คน (ร้อยละ 29.33) และชั้นปีที่ 2 จำนวน 57 คน (ร้อยละ 38.00) จำนวนครั้งของการประชุมปรึกษาทางการพยาบาลในประเด็นจริยธรรมของภาคปฏิบัติ จำนวน 1-30 ครั้ง ค่าเฉลี่ย 6 ระดับ คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00-3.70 ค่าเฉลี่ย 3.05 จำนวนครั้งในการเข้าใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ 1-96 ครั้ง ค่าเฉลี่ย 13.95

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 16

นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 161.73 ($\bar{x} = 161.73$ S.D = 32.28) ภายหลังการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง หลังใช้สื่อสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 160.59 ($\bar{x} = 160.59$ คะแนน S.D = 28.04) หลังใช้สื่อสัปดาห์ที่ 16 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 156.71 ($\bar{x} = 156.71$ คะแนน S.D = 18.18) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง
สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 16 (n = 150)

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด – ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม			
ก่อนการใช้สื่อ	156.71 – 166.76	161.73	32.28
หลังใช้สื่อสัปดาห์ที่ 4	156.23 – 164.96	160.59	28.04
หลังใช้สื่อสัปดาห์ที่ 16	153.87 – 159.54	156.71	18.18

คะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล เปรียบเทียบภายในกลุ่มก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์พบว่ามี ความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลระหว่างกลุ่มชั้นปีที่ 2 3 และ 4 ก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์พบว่ามี ความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ด้วยสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (n = 150)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ภายในกลุ่ม	1	2032.55	2032.55	2.958	.087
ระหว่างกลุ่ม	1	12315249.74	12315249.74	14173.93*	.000

*p < .05

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้สื่อการ เรียนรู้โอเลิร์นนิ่งสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 16

ทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล
ก่อนการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 130.56 ($\bar{x} = 130.56$ S.D. = 37.94) ภาย
หลังการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง สัปดาห์ที่ 4
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 128.48 ($\bar{x} = 128.48$ S.D. = 31.41)
หลังใช้สัปดาห์ที่ 16 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 122.37
($\bar{x} = 122.37$ S.D. = 19.26) ดังตารางที่ 3

คะแนนเฉลี่ยทัศนคติเชิงจริยธรรมของ
นักศึกษาพยาบาล เปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้
สื่อการเรียนรู้โอเลิร์นนิ่งพบว่ามีความแตกต่าง
(Direct Effect) ระหว่างก่อนและหลังการใช้สื่อ
การเรียนรู้โอเลิร์นนิ่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย
ทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล
ระหว่างกลุ่มชั้นปีที่ 2 3 และ 4 ก่อนและหลังการ
ใช้สื่อการเรียนรู้โอเลิร์นนิ่งพบว่ามีความแตกต่าง
ระหว่างก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้โอเลิร์นนิ่ง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนรู้
โอเลิร์นนิ่งสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 16 (n=150)

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด – ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ทัศนคติเชิงจริยธรรม			
ก่อนการใช้สื่อ	124.66 – 136.47	130.56	37.94
หลังใช้สัปดาห์ที่ 4	123.60 – 133.37	128.48	31.41
หลังใช้สัปดาห์ที่ 16	119.37 – 125.37	122.37	19.26

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ก่อน
และหลังการใช้สื่อการเรียนรู้โอเลิร์นนิ่ง ด้วยสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (n = 150)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ภายในกลุ่ม	1	5402.984	5402.984	5.83*	.017
ระหว่างกลุ่ม	1	7807588.57	7807588.57	7229.036**	.000

* p < .05

**p < .01

อภิปรายผล

1. นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าก่อนการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (ตารางที่ 1) ภายหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ในสัปดาห์ที่ 16 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 156.71-161.73 คะแนน อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนระหว่าง 155-180 คะแนน หมายถึงมีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 6 ซึ่งเป็นระดับสูงสุดตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก กล่าวว่าคุณคนที่อายุ 16 ปีขึ้นไปจะมีการพัฒนาจริยธรรมอยู่ในระดับเหนือเกณฑ์เป็นระดับที่การตัดสินใจด้านจริยธรรมขึ้นอยู่กับตนเองมากที่สุด การตัดสินใจจริยธรรมจะใช้หลักแห่งเหตุผลกระทำตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ไม่ขัดกับสิทธิอันพึงได้ของผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองแยกตัวออกจากอิทธิพลของกลุ่มเมื่อมีเหตุผล โดยไม่คล้อยตามถ้าผู้อื่นไม่มีเหตุผลเพียงพอ การเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาระดับวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ระดับวิชาชีพจากข้อบังคับสภาการพยาบาล พ.ศ. 2560 มีการกำหนดให้มีการสอนในหมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพและกลุ่มวิชาชีพที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในวิชาชีพ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเมื่อระยะเวลาผ่านไปถึง 16 สัปดาห์ คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ระหว่าง 153.87-159.54 คะแนน หมายถึงมีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 ซึ่งอธิบายได้ว่าการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์มีข้อจำกัดในด้านการขาดการติดต่อระหว่างบุคคล (Lack of human contact) ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้สอบถามหากเกิดข้อสงสัย ขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่าง

ผู้เรียนกับผู้สอน รวมทั้งการขาดแรงจูงใจ (Lack of motivation) เพราะผู้เรียนต้องใช้แรงจูงใจส่วนตัวในการเข้าไปศึกษาด้วยตนเอง ถ้าผู้เรียนขาดการวางแผนการเรียนอาจจะทำให้ผู้เรียนไม่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี⁵ เมื่อวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะเชิงจริยธรรมตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการฝึกอบรม 1 เดือน ไม่มีความแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนอบรม ดังนั้นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะเชิงจริยธรรมควรมีต่อเนื่องเป็นระยะเพื่อรักษาความคงทนของจริยธรรม

นักศึกษาพยาบาลที่ได้ใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ มีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างภายในกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .087$) และมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) (ตารางที่ 2) สอดคล้องกับการศึกษาของจุฑาเดือน พันธมนานิน¹³ ระบุว่าการฝึกพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีทั้งหมด 7 วิธี คือ อภิปรายกลุ่ม ใช้บทเรียนโดยตนเอง ใช้ตัวแบบ พัฒนาไปพร้อมกับให้ความรู้ การพบปะพูดคุยจากอธิบายเหตุผลและกระตุ้นการอภิปราย พัฒนาบรรยากาศทางสังคม ให้มีความยุติธรรมและเสมอภาค ใช้การสวมบทบาทหรือแสดงบทบาทเพื่อรับทราบเหตุผลที่สูงกว่าที่ตนใช้อยู่เดิม 1 ขั้น ดังนั้นในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บทเรียนโดยตนเองเพียงอย่างเดียวไม่สามารถพัฒนาการใช้เหตุผลให้เพิ่มขึ้นได้ สอดคล้องกับ Kalaitzidis และ Schmitz ในปี ค.ศ. 2012¹⁴ ระบุว่า การมีตัวแบบและการให้ความรู้ด้านจริยธรรม

ช่วยให้นักศึกษาสามารถนึกถึงประสบการณ์ วิธี การที่ได้ผล คือ การอภิปรายในชั้นเรียนจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลสามารถใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมได้ โดยการใช้กรณีศึกษาตามแนวทางการ วิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมเพื่อการตัดสินใจ

รวมถึงการนำปัญหาประเด็นข้อขัดแย้งทาง จริยธรรมมาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ ประสบการณ์ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันทำให้ได้ มุมมองในการตัดสินใจที่กว้างขวางขึ้น เป็นการ อภิปรายร่วมกันอย่างเป็นระบบส่งผลดีต่อการ ใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยพร วิชชาวุธ และคณะ¹⁵ และศิริมา ทองดี¹⁶ พบว่าการสอนหรือการฝึกทักษะการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรม ตามแนวคิดทฤษฎีของโคลเบอร์กเป็นสิ่งสำคัญ ในการฝึกอบรมต้องมีกิจกรรมเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนทัศนะโดยการอภิปราย เป็นสิ่งที่ช่วยบุคคล มีหลักในการตัดสินใจโดยการใช้เหตุผลที่ดียอมนำไปสู่การกระทำที่ดี

2. นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติ เชิงจริยธรรมต่ำกว่าก่อนใช้สื่อการเรียนรู้อีเลิร์นนิ่ง (ตารางที่ 3) ภายหลังการใช้สื่อการเรียนรู้อีเลิร์น นิ่งในสัปดาห์ที่ 16 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 122.37-130.56 คะแนน อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่ได้คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 110-150 หมายถึง มี ทัศนคติอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริวรรณ แซ่เตียวและคณะ¹⁷ ที่พบว่า ทัศนคติเชิง จริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี สงขลา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เกิดจากการได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพที่ต้อง ให้การพยาบาลต่อผู้รับบริการทุกคนเท่าเทียมกัน เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิผู้ป่วย ซึ่ง นักศึกษาจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากการ เรียนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติทั้งในหอผู้ป่วย

และในชุมชน การเน้นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ให้การดูแลอย่างเอื้ออาทร สิ่งเหล่านี้คือส่วนหนึ่ง ของวิธีการปลูกฝังจริยธรรม การจัดการเรียนการ สอนจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีการสอดแทรกจริยธรรม ในด้านต่างๆ ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล¹⁸

นักศึกษาพยาบาลที่ได้ใช้สื่อการเรียนรู้อีเลิร์นนิ่ง มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างภายใน กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ($p < .001$) (ตารางที่ 4) สามารถอธิบายได้ ว่า การมีเครื่องมือที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถเข้าถึง ได้ง่ายและได้เรียนรู้ การมีแบบฝึกหัดให้นักศึกษา ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติมีส่วนสำคัญ ต่อการมีทัศนคติเชิงจริยธรรม (moral attitude)¹⁹ การจัดการเรียนการสอนที่มีการคิดวิเคราะห์ การ สะท้อนคิดจะช่วยพัฒนาทัศนคติเชิงจริยธรรม ซึ่ง การให้คุณค่าและทัศนคติเชิงจริยธรรมเป็นส่วน สำคัญสำหรับการเรียนการสอนของวิชาชีพพยาบาล จะเป็นประสบการณ์เพื่อช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเรื่อง ชีวิตในการดูแลคนรวมทั้งการมีคุณธรรมในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอีเลิร์นนิ่ง เป็น เพียงส่วนประกอบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น แม้ว่า จะไม่สามารถพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมได้ แต่สามารถทำให้นักศึกษาพยาบาลมี ทัศนคติเชิงจริยธรรมได้ ดังนั้นจึงควรมีการใช้รูปแบบการสอนแบบอื่นร่วมกับการใช้สื่อการเรียนรู้ ด้วยตนเองอีเลิร์นนิ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษา พยาบาลสามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมและ พัฒนาทักษะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่าง ต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

1. Ministry of Public Health. Strategic plan for the development of ethics and moral 2017-2021 Nonthaburi: Yutharint Printing; 2017. (in Thai).
2. Thepkampa A, Thai youth among the world will be the power of the future Or despair in society? [Internet]. 2016 [cited 201822 July]. Available from: https://www.m-culture.go.th/young/ewt__news.php?nid=143&filename=index.pdf. (in Thai).
3. Meecharoen W. The condition of ethical instruction ethical dilemmas and resolutions in nursing practice according to the perception of nursing students in Boromarajonani college of nursing, Saraburi. Thai Journal of Nursing 2006;57(3-4):48-59. (in Thai)
4. Chaowalit A, Nasae T. Ethics Education in Baccalaureate Nursing Program. Songklanagarind Journal of Nursing 2016; 36: 261-70. (in Thai)
5. Chareerat R. The effect of nursing students training to develop moral reasoning and moral characteristics: Ubonratchathani Nursing College [Thesis]. Bangkok: Mahidol University; 1989. (in Thai)
6. Turner K, Leungratanamart L, Niranrat S, Jarnarerux J, Wattanakull B, Reunreang T. Twenty first century skills of nursing students of Boromarajonani College of Nursing, Chonburi. Nursing Journal of The Ministry of Public Health 2015;25(2):178-93. (in Thai)
7. Rosenberg MJ. E-learning: Strategies for Delivering Knowledge in the Digital Age. New York: McGraw-Hill; 2001: 343.
8. Boonmee P, Yana B. Ethical decision making among nursing students at Boromrajonani College of Nursing, Phayao [Internet]. [cited 2015 May 27]. Available from: http://bcnsurat.ac.th/research__st/doc__research/2550/1.pdf. (in Thai).
9. Namburi S. Approaches to ethical assessment supporting learner's achievement through e-Learning system. Journal of Yala Rajabhat University 2006;1(2):138-155. (in Thai)
10. Kohlberg L. Development of moral character and moral ideology. In: Hoffman ML, Hoffman LW, editors. Review of Child Development Research vol. 1. New York: Russell Sage Foundation; 1964. p.383-432.
11. Sirilai S. Ethics for Nurses. 13th ed. Bangkok: Chulalongkorn Press; 2013. (in Thai)
12. Loahajarutsang T. Next-Generation e-Learning management system: Sharing and re-use digital learning resources with pedagogically-sound e-Learning tools. International Journal of the Computer, the Internet and Management 2004;12(2):72 -80.

13. Bhanthumnavin D. Antecedents of academic and virtue oriented behaviors of junior high school students: an interactionism approach [Research report]. Bangkok: National Institute of Development Administration; 2008. (in Thai)
14. Kalaitzidis E, Schmitz K. A study of an ethics education topic for undergraduate nursing students. *Nurse Educ Today* 2012;32(1):111-5.
15. Witchawut C, Uwanno T, Siriwanuss P. Research report on ethical behavior in Thai society at present: study according to social psychology guidelines. Bangkok: Chulalongkorn University; 1988. (in Thai)
16. Thongdee S. The effect of moral reasoning skill training program on ethical decision making ability of professional nurses. [Thesis]. Bangkok: Chulalongkorn University 2006 (in Thai)
17. Sae-tiao S, Kridid A, Promsuwan J, Kitrungrat T. Ethical attitude of bachelor of nursing science program, students of Boromarajonani College of Nursing, Songkhla [Research report]. Songkhla: Boromarajonani College of Nursing; 2005. (in Thai)
18. Mamom J, Raethong P. The effects of teaching model in practicum in nursing care of adults and the aged course on ethical attitudes in nursing students, Faculty of Nursing, Thammasat University. *Thai Journal of Science and Technology* 2014;22(5): 731-42. (in Thai)
19. Ramos FR, de Pires DE, Brehmer LC, Gelbcke FL, Schmoeller SD, Lorenzetti J. The discourse of ethics in nursing education: experience and reflections of Brazilian teachers-case study. *Nurse Educ Today* 2013;33(10):1124-9.